

зробити на роботі дорослого з бар'єрами суб'єктивного порядку. Значиму роль в підвищенні ефективності навчання дорослих грають компенсація і подолання психологічних бар'єрів макро, мікро, суб'єктивного і технологічного рівня.

Враховуючи, що бар'єри макросоціального, мікросоціального рівня обумовлені психологічними характеристиками процесу навчання іноземної мови менш схильні до коригування та подолання з боку суб'єкта навчальної діяльності і вимагають додаткової активності з боку різних соціальних інститутів і викладачів, варто звертати увагу на когнітивні, мотиваційні та особистісні чинники, які виступають в якості потенційних детермінант суб'єктивних психологічних бар'єрів дорослих учнів. Дослідження показують, що до факторів неуспішності навчання, які варто розглядати як психологічні бар'єри суб'єктивного порядку відносяться низька продуктивність довготривалої, короткочасної, оперативної пам'яті, недостатній рівень розвитку смислового запам'ятовування, малий обсяг уваги, низькі показники за параметрами розподілу і перемикання уваги, фіксація на мотиваційній тенденції уникнення невдачі, невиразність потреби в досягненні і прагнення до успіху, деякі особистісні якості: ригідність, жорсткість, скептицизм по відношенню до гуманітарного знання, консерватизм, закритість до інновацій, несамоостійність, залежність, безініціативність, безпорадність, емоційна нестабільність, безвідповідальність, підвищений рівень тривоги і низький рівень мовних здібностей.

Посилення внутрішньої мотивації до вивчення іноземної мови, підвищення оцінки власної компетентності, розширення і поглиблення самооцінки себе як суб'єкта вивчення іноземної мови, посилення здатності до прогнозування і проектування розвитку внутрішнього потенціалу в подоланні бар'єрів у вивченні іноземної мови – головні психологічні фактори успішного вивчення іноземної мови дорослими.

Література

1. Онорин Д. Е. Особенности взрослых как уникальной психолого-возрастной группы обучающихся при овладении иностранным языком / *Интернет-журнал «Мир науки»* 2017. Том 5. № 5. URL: <https://mir-nauki.com/PDF/36PSMN517.pdf>
2. Smith F. Comprehension and Learning: a Conceptual Framework for Teachers [Text] / F. Smith Holt, Rinehart and Winston, 1975. Original from the University of Michigan Digitized Aug 29, 2006. 277 p.

УДК 811.133.1:25

ЕКВІВАЛЕНТНІСТЬ ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ У ПЕРЕКЛАДІ З ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

О. О. Харитонова

Переклад – це особливий вид людської діяльності, спрямований на подолання труднощів у людському спілкуванні, що пов'язані з мовним різноманіттям.

Існує велика кількість визначень відомими лінгвістами та науковцями цього поняття. Так Мін'яр-Белоручев Р. К. визначає переклад як процес, що здійснюється у формі психічного акту і полягає мовному перевтіленні тексту чи усного висловлювання, що виникли в одній мові у мову перекладу [2, с. 18].

Бархударов Л. С. робить акцент на розумінні перекладу як міжмовної трансформації, перетворення тексту в одній мові у текст іншою мовою [1, с. 7].

Черняхівська Л. А. зазначає важливість використання методів структурної лінгвістики і визначає переклад як перетворення продукту мовної діяльності, у результаті якого, при збереженні незмінності плану змісту змінюється план вираження, одна мова замінюється іншою. [4, с. 27]

Правильне розуміння першоджерела, володіння достатнім обсягом лексичних, граматичних, стилістичних знань є основною запорукою точного і адекватного перекладу.

Наявність якісних літературних перекладів з інших мов є надзвичайно важливим для всіх мов і всіх народів, що мислять себе рівними серед рівних у сучасному світі.

«...Для української літератури переклад завжди значив більше, аніж просто переклад. Насамперед він був засобом утвердження повновартісного статусу своєї мови й культури. А часом... і нагодою сказати про те, про що в оригінальних текстах говорити не випадало», – писав про роль українського перекладача науковець Максим Стріха [3, с. 46].

Труднощі перекладу полягають у пошуку і встановленні відповідності між двома мовами. Ця відповідність залежить від подібності мовних форм, від подібності значення для різних мовних засобів або від контексту, тобто від ситуаційного еквіваленту. Подібність мовних форм полягає у майже повному калькуванні, за винятком структурної різниці двох мов.

Наприклад:

Le printemps français commence à Kijv par le festival des films .

Французька весна починається у Києві фестивалем фільмів

Структурні відмінності бачимо у французькому варіанті у місці прикметника після іменника, відсутності відмінкових закінчень, у прийменниках, що виражають відмінкові стосунки, у наявності артиклів. У даному випадку можна говорити про дослівний переклад.

Слід зазначити, що при багатозначності переважної більшості слів, асиметрія відносин між планом вираження і планом змісту або значення слова зникає у контексті і поступається місцем симетрії – в мовленні слово реалізує лише одне своє значення.

Смисловий еквівалент означає передачу одної й тої самої інформації різними способами. Порівняємо:

La déclaration a trouvé un accord de tous les députés du parlement.

Декларацію схвалили всі депутати парламенту.

Бачимо перетворення підмета у прямий додаток і заміну сполучення дієслова з іменником на перехідне дієслово в українському перекладі. Але переклад точно передає значення вихідної фрази.

Щодо ситуаційного еквіваленту, слід відзначити, що не тільки мовні форми, але й елементарні значення можуть різнитись у двох висловлюваннях, але можуть описувати одну й ту саму ситуацію. Так, на рівні ситуації при перекладі можуть використовуватись загальноприйняті встановлені формулювання. Отже, французькій фразі «Défense de fumer» відповідатиме українська «Не палити!» або «Паління заборонене», хоча вихідна і кінцева структури не збігаються.

Трапляється, що аналіз слова не дає достатньої інформації для перекладу змушує звернутись до контексту. Лінгвістичне оточення певної мовної одиниці може бути різним – в одних випадках обмежується словосполученням, в інших сягає розмірів речення, іноді розповсюджується на текст в цілому.

На рівні словосполучення постають питання фразеологічно пов'язаного значення слова. Відомою, наприклад, є надзвичайна мобільність семантики прикметника, яка змінюється в залежності від іменника, до якого він виступає означенням. Наприклад, прикметник *savant*, е перекладатиметься з різними іменниками наступним чином:

une société savant – наукове товариство

un chien savant – дресирований пес

un livre très savant – надто складна книга.

Перехідність/неперехідність дієслова також може визначати його здатність поєднуватись з певними словами і його лексичне значення у словосполученні.

Наприклад:

descendre l'escalier - спускатись сходами

descendre les valises de wagon – винести, спустити валізи з вагона.

Вибір відповідного значення для перекладу на рівні речення продиктований лексичним значенням слів, що поєднуються, на відміну від фразеологічно обумовленого значення у словосполученнях:

Il m'a saisi au mot – Він мене піймав на слові

Son copin a saisi du premier coup la situation – Його приятель одразу зрозумів ситуацію

La peur l'a saisi – Його охопив страх

La police l'a surpris au flagrant délit – поліція його схопила на місці злочину

Tu a surprit mon secret – Tu розкрив мою таємницю
Il m'a surpris énormément par ses paroles – він мене надзвичайно здивував своїми словами.

На рівні речення також важливим є правильна передача синтаксичного аспекту висловлювання. Так, українською в інформаційних новинних повідомленнях, наприклад, спочатку повідомляють джерело інформації, потім дату і місце події і тільки в кінці вказують дійових осіб, що є фігурантами події. Тоді як у французькому варіанті зберігається прямий порядок слів з посиленням на джерело інформації у кінці фрази.

Le ministre français de la Justice est attendu, jeudi 10 octobre à Rabat pour une visite de travail de deux jours, annonce-t-on des sources officielles.

За повідомленням з офіційних джерел, в четвер 10 жовтня до Рабату з дводенним робочим візитом прибуде міністр юстиції Франції.

Інверсія підмета в українській фразі зустрічається частіше, ніж у французькій, для якої є характерним прямий порядок слів у розповідному реченні.

Une rencontre internationale consacrée à la protection de l'environnement s'est tenue hier à Helsinki.

Вчора у Хельсінкі відбулась міжнародна зустріч, присвячена питанням охорони довкілля.

Лексична відповідність на рівні тексту є доволі складною, бо на перший план виходить функціональна еквівалентність перекладеного тексту оригіналу у цілому. Це дозволяє іноді відійти від конкретного лексичного змісту слів задля збереження семантичної структури тексту. Тим самим принципом керуються для опису певних ситуацій.

Peinture fraîche! – Обережно, пофарбовано!

Un danger de mort! – Смертельно небезпечно!

Також у процесі перекладу надважливими є екстралінгвістичні фактори. Перекладач повинен володіти знаннями про країну, культуру, літературу, історію, місцеві особливості, традиції, особливості клімату, рельєфу, місцеві мови і діалекти, що залишають слід у назвах предметів, населених пунктів, життєвих процесах та реаліях.

Тож бачимо, що підготовка компетентного фахівця з перекладу потребує комплексного підходу і опанування багатьох фахових предметів практичного і теоретичного спрямування.

Література

1. Бархударов Л. С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. 240 с.
2. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода. М., 1996. 298 с.
3. Стріха Максим. Український переклад і перекладачі: між літературою і націєтворенням. Дух і література, 2020. 520 с.
4. Черняховская Л. А. Перевод и смысловая структура. М., 1976. 264 с.

УДК 81'373

ТЕМАТИЧНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ФОНОВИХ ЗНАНЬ В РОМАНІ І. ВО «ПОВЕРНЕННЯ В БРАЙДСХЕД»

В. О. Шевчук

У кожній мові існує велика кількість лексики на позначення реалій інших лінгвокультурних спільнот, мовленнєва репрезентація яких відрізняється як за змістом, так і за формою. Саме тому перед лінгвістами постає питання необхідності впорядкування цього пласту вокабуляру та створення класифікацій, які б інвентаризували виокремлені одиниці та категоризували їх в цілісну парадигму.

Для пропонованої розвідки з тексту роману І. Во «Повернення в Брайдсхед» було відібрано 340 лексичних одиниць, які охоплюють не тільки реалії, але й елементи, ускладнені